

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ 1.4.1944

Κυριάκος Χρ. Μάτσης

Βαρώσια

13 1/2 σελίδες κρυπτογραφημένο κείμενο

28.5.1944

Μόλις τέλειωσε η εκκλησία, πήγαμε μαζί με τον σ. μας καθηγητή της Ιστορίας κ. Κρανιδιώτη στην Αμμόχωστο, όπου επισκεφθήκαμε τα Αρχαία Μνημεία της πόλεως, μνημεία που κτισθήκανε σε μια εποχή που η πόλη ζούσε μέσα στο χρυσάφι και την πολυτέλεια. Τα μνημεία αυτά έχουν μεγάλη σπουδαιότητα, γιατί πρώτα-πρώτα μας παρουσιάζουν μια μεγάλη ποικιλία και συνδυασμό της τέχνης των Ευρωπαίων (Ενετοί), των Βυζαντινών και των Τούρκων. Πολλοί σπουδαίοι επιστήμονες, ενώ κατ' αρχάς απεδοκίμαζαν την τέχνην αυτήν ως μικτήν, κατόπιν την εξετίμησαν.

Επίσης, συγκρίνοντας κανείς την νοοτροπίαν των Ενετών, που φαίνεται ολοκάθαρα στο γοτθικό ρυθμό, με την Βυζαντινή, που διακρίνεται στις Ορθόδοξες εκκλησίες, βλέπει καθαρά την διαφορά των ανθρώπων που έχουν μέσα τους την μυστικοπάθεια και το φόβο προς το Θεό και των άλλων που νίκησαν και κατόρθωσαν να επιβληθούν στην τέχνη.

Γι' αυτό ο γοτθικός ρυθμός έχει όλην εκείνη την ποικιλία στην διακόσμηση, ενώ ο Βυζαντινός είναι στερεότυπος. Άξιον παρατηρήσεως είναι και το πλήθος των εκκλησιών που συναντά κανείς. Αυτό οφείλεται σε δύο κυρίως λόγους:

α) στο ότι η πόλις ευημερούσε και κάθε έμπορος έκανε τάμα στον τάδε άγιο, αν έρτουν τα καράβια του και κερδίσει από το εμπόριο, να του κτίσει μίαν εκκλησίαν. Αν και η εποχή αυτή ονομάζεται "Χρυσή εποχή της Κύπρου", εν τούτοις οι Κύπριοι χωρικοί και εργάτες ήσαν πραγματικοί είλωτες, που αντί πινακίου φακής δούλευαν στους κυρίου τους. Χρησιμοποιώντας τους οι έμποροι αυτοί έκτισαν τους 365 ναούς, για τους οποίους είναι περήφανη η Αμμόχωστος.

β) στην Κύπρο κατέφυγαν ένα σωρό λαοί διάφορου θρησκευτικότητας, που κάθε ένας έχτιζε την εκκλησία του. Εν αρχή ο διευθυντής των αρχαιοτήτων Αμμοχώστου μας ομίλησε για το γοτθικό ρυθμό και τον τρόπο της γενεσεώς του και έπειτα μας έδειξε τες υποδιαίρέσεις ενός τμήματος του τείχους. Εξαιρετικά απ' αυτό είναι η λαξευτή εκκλησούλα, το μικρό κανόνι, το τόσο απλό και το σήμα των Ενετών.

Στο άνω μέρος κατέχει την πρώτη θέση το σήμα Ιερουσαλήμ, που είναι ένας μεγάλος σταυρός με τέσσερις άλλους μικρότερους.

Ακολουθεί το των Αρμενίων, γιατί ο άρχων της Ενετίας κατείχε και τον

τίτλο του βασιλέως των Αρμενίων, που αποτελείται από δυο κορδέλες χρώματος μπλε και άσπρου και ένα λιοντάρι, το σήμα των Λουζινιανών (λιοντάρι) και τελευταίο της Κύπρου, επίσης λιοντάρι.

Την πρωτεύουσα θέση κατείχαν το της Ιερουσαλήμ και Κύπρου, γιατί ποθος των Ενετών ήταν, όπως έγραφε στην κορδέλα που ήταν τυλιγμένη γύρω απ' τα 2 σπαθιά, που είχαν στο σήμα τους, να είναι αφοσιωμένοι στην ιδέα της απελευθέρωσης της Ιερουσαλήμ από τους Τούρκους με βάση την Κύπρο. Μετά ταύτα επισκέφθημεν τους διαφόρους ναούς της πόλεως, όπου συνεκρίναμεν τον γοθθικόν ρυθμόν και τον Βυζαντινόν. Βγαίνοντας απ' το τζαμί της Αγίας Σοφίας, όπου δυστυχώς δεν φροντίσαμεν να μπούμε μέσα, αντικρύσαμε το Παλάτι, του οποίου το εξωτερικό μέρος με την πρόσοψιν κατέχουν τέσσερις μονοκόμματα κολώνες ύψους 3 περίπου μέτρων, αι οποίαι κατά μυστηριώδη τρόπον μετεφέρθησαν από το Λούξορ της Αιγύπτου, εις Σαλαμίνα και εκείθεν εις Αμμόχωστον.

Ο ναός των Ναϊτών και οι τάφοι που βρίσκονται μέσα σ' αυτόν μας εκίνησαν ιδιαίτερος την προσοχήν. Φαίνεται πως οι σκελετοί ανήκουν σε επιφανείς άνδρας, γενναίους πολεμιστάς κ.τ.λ. Εδώ ο διευθυντής των αρχαιοτήτων μας εγκαταλείπει και συνεχίζομεν με τον κ. Κρανιδιώτην, όστις μας έδωκεν πολύ καλές επεξηγήσεις, συμπληρώσας εις πολλά σημεία τον διευθ. Αρχαιοτήτων.

Αφού μας ομίλησε για τον ωραίο εκείνο ναό, που έχει μια αλλιώτικη απλότητα και μια θαυμαστή ισομετρικότητα, κατελήξαμε εις τον ναόν του Αγίου Γεωργίου του Εξωρινού, όπου ο κ. Κρανιδιώτης μας ομίλησεν περί αγιογραφίας και ιδίως περί της Παναγίας, εις την οποίαν αφιερώθη ολόκληρον το Βυζάντιον. Αυτή περισσότερον και από τον Θεόν και από τους αγίους όλους ετιμήθη, γιατί είναι η γυναίκα που γέννησε το γιο του Θεού. Σ' αυτήν οι γυναίκες του Βυζαντίου και οι σημερινές της Κύπρου βρίσκουν το πρότυπο της γυναίκας, που μόχθησε για το παιδί της, για τες αποτυχίες του στην ανθρώπινη ζωή μα και για τη νίκη του. Κατά βάθος κάθε μητέρα πιστεύει πως γέννησε μια ιδιοφυία.

Πιστό πρότυπο είναι η Παναγία, για την οποία άξιζε πραγματικά να ζήσει το Βυζάντιον για να την δημιουργήσει. Με τες γριούλες που ήρθαν να προσκυνήσουν μαζί μας, αφού κουβεντιάσαμε, μάθαμε πως η εκκλησία ονομάσθηκε με το όνομα "Άγιος Γεώργιος ο εξωρινός", ύστερα από το πιο κάτω επεισόδιο.

Μετά την κατάληψη της πόλεως από τους Τούρκους, αυτοί την χρησιμοποιούσαν ως σταύλο για τες καμήλες τους. Ο Άγιος Γεώργιος όμως άρπαξε μία καμήλα και την έρριξε έξω από μια τρύπα κυκλικής διαμέτρου ενός περίπου μέτρου. Οι Τούρκοι μετά άδειασαν την Εκκλησία και έτσι ο Άγιος, που εξόρισε τους Τούρκους, ονομάσθη "εξωρινός" (Παρετυμολογία).

Με τες καλύτερες εντυπώσεις, με την αγαπητή συντροφιά και παιδιάτικη συμπεριφορά του κ. Κρανιδιώτη, απ' την οποία όλοι μας μείναμε ευχα-

-427-

28/4/1944

Αποσπασμα απο το Γυμνασιου
ημερολογιο τα Κυρ Ματιου